

Vlaams
Parlement

vergadering **C228**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed

van 18 juni 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katja Verheyen aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het verliezen van het recht op sociale huisvesting – 2611 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het verbod op uithuiszettingen – 2565 (2019-2020)	5
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de terugbetaling van niet-gemaakte kosten bij studentenhuysvesting – 2642 (2019-2020)	11
VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het beschermde Leopold II-beeld in Oostende en de huidige commotie daarover – 2552 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het historisch bewustzijn inzake ons onroerend erfgoed – 2626 (2019-2020)	14

VRAAG OM UITLEG van Katja Verheyen aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het verliezen van het recht op sociale huisvesting – 2611 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM's) verhuren studio's, woningen en appartementen in het Vlaamse Gewest aan personen met een bescheiden inkomen. De kandidaat-huurder kan alleen worden toegelaten tot een sociale huurwoning als hij voldoet aan de verschillende inkomens- en eigendomsvoorwaarden opgesomd door de Vlaamse Wooncode. Zo moeten personen, om zich voor een sociale huurwoning in te schrijven, voldoen aan de volgende voorwaarden: ze zijn minstens 18 jaar; ze voldoen aan de voorwaarden met betrekking tot het onroerend bezit en het inkomen dat de Vlaamse Regering vaststelt; ze zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters of ze zijn ingeschreven op een referentieadres.

Op het eerste gezicht lijkt het echter zo dat dit de enige uitsluitingsgronden zijn waarop een SHM zich kan beroepen om een kandidaat-huurder een sociale woning niet toe te kennen of te ontnemen.

Dit is de context waarin ik mijn vraag wil stellen. Ik stel mijn vraag naar aanleiding van iets wat mijn collega's en de minister ongetwijfeld ook hebben gehoord. Een Syrische ronselaar uit Limburg, die ervan verdacht wordt de spilfiguur te zijn in de ontvoering van een 13-jarige jongen uit Genk, die onze samenleving verafschuwt, heeft er blijkbaar geen probleem mee om gebruik te maken van de baten, in dit geval de sociale huisvesting, die we eigenlijk voor de meest kwetsbaren willen voorbehouden.

Minister, over welk instrumentarium beschikken de SHM's om huurders, ook al voldoen ze aan de voorwaarden opgesomd in de Vlaamse Wooncode, te weren, zowel proactief als reactief?

Hoe staat u tegenover de idee om personen die veroordeeld zijn voor terrorisme of andere zware misdrijven, voor langere tijd het recht op sociale huisvesting te ontfemen?

In hoeverre is dit al mogelijk of acht u dit juridisch mogelijk? En hoe zou dit er volgens u praktisch uitzien?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Collega's, ik sluit me helemaal aan bij het ongenoegen en het lastige gevoel dat men heeft als men mensen met een dergelijke achtergrondgeschiedenis laat genieten van sociale voordelen. Ik heb daar evengoed bedenkingen bij, maar het probleem is natuurlijk dat ik geen rechter kan spelen; dat moet de rechterlijke macht doen. Eenmaal iemand zijn straf heeft uitgezeten, komt men in een andere situatie terecht, in die zin dat men opnieuw kan genieten van alle rechten die men heeft.

Er zijn voorbehouden bij te maken, maar die moeten worden uitgesproken door de rechter. Ik ga er ook van uit dat er een opvolging gebeurt – dat is een discussie die ook op andere plaatsen moet gebeuren – en dat mensen met een terroristisch verleden worden opgevolgd. Dat zijn allemaal veiligheidsvraagstukken die ik niet kan beantwoorden vanuit mijn bevoegdheden. Het is dus zeer lastig om daar iets aan te doen als een rechter een straf heeft bepaald die is uitgezeten. Het is dan

zeer moeilijk om als overheid nog iets extra's op te leggen. Daarmee heb ik uw tweede en derde vraag al beantwoord. Ik deel dus uw gevoel van ongenoegen. We willen inderdaad de sociale voorzieningen voorbehouden voor de sociaal zwakkeren en niet voor mensen die onze samenleving niet alleen de rug toekeren maar die ook nog eens hebben aangevallen. Het is zeer vervelend dat zij er ook recht op hebben.

Er zijn wel een paar zaken die een sociale huisvestingsmaatschappij kan doen. Een sociale verhuurder heeft in principe niet het recht om een kandidaat-huurder die aan de voorwaarden voldoet, te weigeren. Dat is het vast principe, en dat is een goede zaak. Vroeger gebeurde het weleens dat er politieke beïnvloeding was, maar vandaag moet wie aan de voorwaarden voldoet, toegang krijgen tot het systeem. Op dit principe is wel een uitzondering opgenomen in het kaderbesluit Sociale Huur. Artikel 22 maakt het mogelijk om in uitzonderlijke gevallen de toewijzing van een woning te weigeren als de verhuurder kan aantonen dat de toewijzing een ernstige bedreiging vormt voor de fysieke of psychische integriteit van de andere bewoners.

Zelfs als iemand zijn straf heeft uitgezeten maar nog niet helemaal uit dat milieu verlost is, kan dat natuurlijk een aanwijzing zijn. De sociale verhuurder moet hier telkens de afweging maken, rekening houdend met het algemeen belang. Dat lijkt me de evidentie zelf.

Artikel 22 moet dan ook gezien worden als een getrapt systeem. Alvorens de sociale verhuurder een toewijzing kan weigeren, moeten er duidelijke aanwijzingen zijn dat een toewijzing tot problemen kan leiden. De verhuurder moet dan in de eerste plaats overwegen of aan de kandidaat-huurder begeleidende maatregelen kunnen worden opgelegd. In dat geval sluit een welzijns- of gezondheidsvoorziening een begeleidingsovereenkomst met de kandidaat-huurder. De sociale verhuurder heeft dan de mogelijkheid om het huurcontract op te zeggen als de huurder zich niet houdt aan de begeleidingsovereenkomst. Het behoud van de sociale huurwoning wordt op die manier de verantwoordelijkheid van de betrokkene. Als de betrokkene geen begeleidingsovereenkomst wil sluiten, kan de SHM de toewijzing weigeren. Er is wel zeker een instrument, maar het systeem moet correct worden gevolgd.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Minister, u hebt vorige week al op een vraag om uitleg van mij te kennen gegeven dat u volop bezig bent met een nieuw toewijzingsbeleid in de sociale huisvesting. Kunt u dat instrument binnen de sociale huisvesting eventueel verder uitbreiden voor de zware gevallen op een juridisch sluitende manier? Al is het maar voor een beperkte termijn, kunt u hen letterlijk buitenhouden en de toegang weigeren?

U gaf net aan dat dit op het moment juridisch allemaal niet mogelijk is. Bent u bereid om uit te zoeken of dat in de toekomst wel zou kunnen?

U had het over artikel 22. Wordt dat vaak toegepast vandaag de dag?

De voorzitter: De heer D'haeseleer heeft het woord.

Guy D'haeseleer (Vlaams Belang): De vraag van mevrouw Verheyen is terecht, ik kan ze volmondig bijtreden. Het is de logica der dingen dat mensen die zich bewust buiten onze maatschappij plaatsen, en – het is al gezegd – onze maatschappij zelfs zouden aanvallen, bijvoorbeeld met terrorisme, sowieso niet kunnen genieten van de sociale voordelen die deze maatschappij aanbiedt. Het gaat dan niet alleen over sociale woningen, maar over sociale voordelen in het algemeen.

Minister, u hebt verwezen naar de wettelijke bepalingen die momenteel gelden. Het zou misschien niet slecht zijn om op korte termijn inderdaad een initiatief te nemen om via een wets- of decreetswijziging dit probleem aan te pakken en duidelijker op te nemen in de gecoördineerde wetgeving zodat de SHM's een goede basis hebben om met dit soort mensen om te gaan en kunnen verhinderen dat ze intrekken in een sociale woning. Ik hoop dat u in de komende tijd een initiatief zult nemen, minister.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Of artikel 22 al dan niet veel wordt toegepast, daar heb ik in alle eerlijkheid niet direct zicht op. Daar kunt u eventueel een schriftelijke vraag over stellen als de cijfers beschikbaar zijn.

Het onderzoek, ik wil dat zeker nog eens bekijken maar ik denk dat we zeer snel gaan botsen op het probleem dat ik al geschetst heb, namelijk dat ik niet in de plaats kan treden van de rechterlijke macht. Ik kan niet voor strafrechter spelen.

Nogmaals, ik deel dat ongenoegen, ik deel het gevoel dat we de sociale voordelen vooral willen voorbehouden voor de mensen die daar echt nood aan hebben. We zullen dat zeker nog eens bekijken, maar ik vrees dat ik daar geen te hoge verwachtingen mag scheppen.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Minister, ik dank u voor uw bijkomende antwoorden. U bent daar zeer duidelijk in. Ik zal dat verder opvolgen. We zullen zien.

Ik zal zeker nog een schriftelijke vraag indienen over artikel 22. Ik kan niet genoeg benadrukken dat wij als politici een verantwoordelijkheid hebben tegenover onze samenleving. Het is niet wenselijk en voor sommigen zelfs wraakroepend dat mensen die openlijk afstand nemen van onze samenleving en daar zelfs voor veroordeeld zijn, toegang krijgen tot sociale huisvesting, wetende dat er heel wat kwetsbare gezinnen en alleenstaanden aan het wachten zijn op een sociale woning.

Ik denk dat dat niet alleen bij mij maar ongetwijfeld ook bij vele andere Vlamingen echt ingaat tegen hun rechtvaardigheidsgevoel. Ik twijfel absoluut niet aan uw intenties, minister. Ik ben ook heel blij dat u oor hebt naar deze problematiek. We zullen zien hoe het verder verloopt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het verbod op uithuiszettingen – 2565 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, mijn vraag gaat over het verbod op uithuiszettingen dat tijdens de coronacrisis vigeerde. Dat hebt u terecht ingesteld om tijdens de coronacrisis het recht op wonen te vrijwaren. Eind maart heeft de Vlaamse Regering beslist om tot 17 juli, dus nog een goede maand, de gerechtelijke uithuiszettingen te verbieden. Jaarlijks worden in Vlaanderen zo'n 12.000 uithuiszettingen gevorderd voor de rechtbank omdat de huurder zijn huur niet correct betaalt. Zo'n 3600 gezinnen worden dan ook effectief uit hun huis gezet. Eén huurder op de tien heeft tijdens de coronacrisis moeilijkheden ondervonden

om de huur tijdig te betalen, zo blijkt uit de 'Grote Coronastudie' van de Universiteit Antwerpen. U bevestigde zelf ook al dat de kans reëel is dat na 17 juli de golf aan uithuiszettingen groter wordt. U hebt de verhuurders geadviseerd om zich, alleen al vanwege de bijzondere omstandigheden, soepel en menselijk op te stellen, wat zeer goed is. Dat is al één oproep.

Verder is ook het Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen als opvolger van het Huurgarantiefonds vroeger in werking getreden. Mensen die problemen hebben om hun huur te betalen, kunnen via het OCMW bij dat fonds terecht om te voorkomen dat ze verder in een schuldenput zakken. Door de coronacrisis heeft de Vlaamse Regering de modaliteiten van het fonds tijdelijk versoepeld. Het tussenkomstpercentage bij de start van de begeleidingsovereenkomst wordt opgetrokken van 25 procent van de huurachterstal naar 45 procent. En in plaats van de huurachterstand vanaf 1 juni in rekening te nemen, hebt u de periode vervroegd en worden huurbetalingsachterstanden al vanaf 1 april in rekening gebracht. Dat was een recapitulatie van uw goed beleid op vlak van huur en huurbegleiding in deze coronacrisis.

Mijn vraag is wat betreft de stopzetting van de uithuiszettingen: wat nadien om een opstoot van uithuiszettingen vanaf midden juli af te vlakken? Naar verluidt bekijkt de Vlaamse Regering of het verbod op uithuiszettingen gefaseerd kan worden losgelaten. Hoever staat het daarmee? Kan men dat überhaupt gefaseerd doen? Hoe moet dat concreet gerealiseerd worden? Dat hangt natuurlijk niet alleen van u en uw intenties af, minister, maar er zijn heel wat actoren op het terrein betrokken bij het eventueel gefaseerd weer vrijlaten van de regel op de uithuiszettingen en van de uitvoering van de vonnissen van uithuiszettingen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Laat het duidelijk zijn dat een uithuiszetting altijd een laatste juridisch middel is. Ik denk dat we het daarover eens kunnen zijn. We hebben, zoals u hebt gesteld, inderdaad maatregelen genomen om te vermijden dat er in deze moeilijke periode van de gezondheidscrisis mensen op straat komen te staan.

Als een van de eerste coronamaatregelen op het vlak van wonen hebben we het verbod op uithuiszettingen in huurzaken ingevoerd, en dat verbod is er nog steeds: het loopt tot en met 17 juli 2020. Dat valt samen met de periode van de civiele noodsituatie. In volle coronacrisis konden huurders dus niet op straat worden gezet. Daarnaast hebben we ook gesleuteld aan het Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen. U hebt dat geschetst, ik ga dat niet herhalen.

Aan sociale verhuurders vragen we bovendien maximale soepelheid om huurders toe te laten hun betalingsachterstand weg te werken via afbetalingsplannen. Ook aan private verhuurders heb ik, zoals u zegt, al gevraagd om zich soepel en menselijk op te stellen. Maar de soepelheid van een private verhuurder kan natuurlijk niet even ver gaan als de soepelheid van een sociale verhuurder. Het is een andere situatie. Het gaat bij private verhuurders over hun privaat eigendom. Vaak gebruiken deze verhuurders de huuropbrengsten als een aanvulling op hun eigen inkomen of pensioen. Met een verlenging van het verbod op uithuiszettingen in huurzaken moet dus genuanceerd worden omgesprongen.

In de eerste plaats zijn er de uithuiszettingen die al voor de start van de coronavirusmaatregelen waren uitgesproken, namelijk de uithuiszettingen die de rechter had toegestaan voor half maart. Die uithuiszetting zal de verhuurder dus vier maanden lang niet hebben kunnen uitvoeren. Ik denk dat we het erover eens kunnen zijn dat de verhuurder die uithuiszettingen moet kunnen doorvoeren. Er waren redenen om die uit te spreken. Ze moet dus kunnen worden uitgevoerd, tenzij met het akkoord van de verhuurder de oorzaak is weggefallen of zo. Het zal eerder

uitzonderlijk zijn. We krijgen nu al heel wat signalen dat niet-betalende huurders met achterstallen, die dateren van voor de coronacrisis, gewoon niet verder betalen en rustig blijven wonen in afwachting van 17 juli. Dat is een beetje het gevolg van de maatregel, maar dat is de bluts met de buil.

De meerderheid van de vrederechters heeft stilgelegen van half maart tot half mei. Alle nieuw ingeleide zaken werden uitgesteld en worden sinds half mei 2020 allemaal opnieuw ingepland. Men is die achterstand dus aan het inlopen. Er zullen dus heel weinig uithuiszettingen zijn uitgesproken in de periode van half maart tot half mei.

Vanaf half mei komen er, zoals gezegd, opnieuw uitspraken van vrederechters. Mijn administratie heeft een aantal vrederechters bevestigd over dit thema. Vrederechters kunnen ook van mening verschillen, maar wat toch duidelijk naar voren kwam, was dat vrederechters elk dossier concreet beoordelen en hun beslissing nemen op basis van alle belangen die in het geding zijn. Ik denk dat het typisch voor vrederechters is dat zij een ruimer en meer van dichtbij zicht hebben op het probleem dat zich stelt en dat zij veel zaken in overweging nemen. Met andere woorden: een vrederechter die een uithuiszetting uitspreekt vanaf half mei, neemt bij het nemen van zijn beslissing de coronacrisis mee en heeft verschillende instrumenten. Hij kan de zaak uitstellen wanneer hij bijvoorbeeld vermoedt dat de betalingsachterstand slechts tijdelijk is en te wijten is aan de coronacrisis. Of hij kan de uithuiszetting uitspreken, maar een langere termijn opleggen vanaf wanneer de uithuiszetting kan worden uitgevoerd. Standaard bedraagt die termijn een maand, maar de rechter kan dat dus verlengen als daar redenen voor zijn.

Het verbod op uithuiszettingen in huurzaken dat we hebben ingevoerd, was een algemene en daarom ook redelijk botte maatregel. Ik ben ervan overtuigd dat die volledig gerechtvaardigd was door de uitzonderlijke omstandigheden die ontstaan waren door de coronacrisis. Maar nu bedrijven en de samenleving opnieuw opstarten en ook de huurmarkt weer op gang geraakt, is het niet te verantwoorden om deze algemene maatregel te verlengen. Een uithuiszetting moet steeds door de vrederechter worden uitgesproken. Die zal de uithuiszetting enkel toelaten wanneer dat verantwoord is. We moeten echt wel vertrouwen hebben in die vrederechter. Indien de huurder oordeelt dat de uitspraak van de vrederechter niet correct is, kan hij daartegen beroep aantekenen. Als dan ook de beroepsrechter de uithuiszetting uitspreekt, moet daaruit worden afgeleid dat de uithuiszetting gerechtvaardigd is.

Door de uitfasering van de uitspraken en uitvoeringen én het feit dat vrederechters nu reeds met alle mogelijke feiten rekening kunnen houden, komt het de rechterlijke macht toe om in alle belangen terug te oordelen over een al dan niet uithuiszetting van een zittende huurder. Die fasering is er sowieso ten gevolge van het feit dat er drie momenten zijn van uitspraken van de rechter: die van voor half maart, die tussen half maart en half mei en die van na mei. Zeker voor diegenen die tussen half maart en half mei en na mei zijn uitgesproken, zal de vrederechter de coronacrisis mee in rekening brengen. Hij heeft er ook de instrumenten voor. Ik denk dat we dat zeer duidelijk hebben aangetoond. Dat gaat ervoor zorgen dat er een uitfasering is. We hebben hierover al contact opgenomen met de vrederechters, zoals ik al in mijn antwoord zei, en ook met de gerechtsdeurwaarders. We denken dat er op die manier een gefaseerde uitstroom zal zijn.

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, ik dank u voor uw geruststellend antwoord. U zegt eigenlijk dat er vanuit het beleid weinig signalen nodig zijn, en ik denk dat u daarin gelijk hebt.

De facto zal er een uitfasering gebeuren. Het is ook logisch dat de vonnissen tot uithuiszetting van voor corona – dat spreekt voor zich, dat hoeft weinig betoog – nu effectief moeten worden uitgevoerd. Die zullen voorrang genieten. Die vonnissen zijn er. De deurwaarders mogen sinds een dag of twee weer uitvoeren. Die vonnissen zullen eerst uitgevoerd worden. Ik weet dat deurwaarders – al lijkt dat niet altijd zo – zich soepel opstellen en sociaal voelend zijn, zeker in deze corona-tijd, maar ook anders.

De vrederechter neemt dat in acht, en enkel indien het echt nodig is en echt verantwoord gelet de huurachterstallen en de sociale situatie van een gezin, komt er een effectieve uithuiszetting. Ik volg u daarin. Er worden eerst afbetalingsplannen opgesteld. OCMW's spelen daar een rol in.

Ik ben eigenlijk gerustgesteld dat er nu niet in één keer een golf van uithuiszettingen komt, dat de fasering zich gewoon in de feiten zal voordoen. Ik vind het toch goed dat u dat nog eens uitgesproken hebt, en dat alle juridische beroepen die hierbij betrokken zijn, zich hierachter zullen scharen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Voorzitter, ik heb nog bijkomende vragen. Het is natuurlijk een zeer interessant onderwerp. De kwetsbare situatie van veel private huurders, zeker aan de onderkant van de huurmarkt, waar de wooncrisis zit, is al langer bekend. Dat is een probleem dat we moeten aanpakken. Met corona is dat uiteraard niet verbeterd, dat bleek ook recent uit een rapport van het COVIVAT-consortium (Corona Onderzoeksconsortium voor Inkomensverdeling en Sociale Effecten) rond financieel kwetsbare werkenden die buitenproportioneel op de private huurmarkt zitten.

In de vraag van mevrouw Smeyers lees ik dat de minister zelf bevestigde in dat artikel – ik vermoed dat het gaat over een artikel in De Tijd – dat de kans meer dan reëel is dat het na midden juli tot een golf van uithuiszettingen komt. Ik vond dat wat vreemd. Ik had het artikel ook gelezen, maar we hebben hier in de commissie iets anders gehoord. Ik heb de minister altijd horen zeggen: 'Het zal allemaal zo erg niet zijn, het komt wel goed.' Nu blijkt dat er wel degelijk rekening mee gehouden wordt. Dat is natuurlijk ... Het zou mij verwonderen, mocht dat waar zijn. Dat zou een slechte zaak zijn.

Er zijn hier voorstellen gepasseerd van de oppositie, net om de positie van die kwetsbare huurders te versterken, zodat het niet kan komen tot een uithuiszetting. De voorstellen waren onder meer een verlenging van het verbod, inzake de inkomens van die kwetsbare private huurders het voorstel voor de huurpremies, het fonds beter preventief laten werken met bijvoorbeeld een halve maand huur in plaats van twee maanden. Die voorstellen werden niet goedgekeurd. Dat was een keuze van de meerderheid. Ik had het gevoel dat er minder ingegrepen mocht worden, ook niet op het inkomen via de huurpremie, terwijl ingrijpen op het inkomen natuurlijk wel een beetje het adagium was dat deze ploeg verkondigde tijdens deze crisis.

Daartegenover zijn er heel veel bewijzen dat de private huurders met een laag inkomen heel veel extra uitgaven hebben gedaan. Test Aankoop geeft aan dat de prijzen met 5 à 6,6 procent stijgen. Een onderzoek van Het Laatste Nieuws met een Vlaams databedrijf zegt dat in dezelfde periode 3000 producten 5 procent duurder werden en 1500 producten 10 procent. Op kleine inkomens heeft dat echt een significante impact. De armoedeorganisaties zeggen dat de witte producten veel sneller worden opgekocht. Daarbij komt dat alleenstaande ouders wier kinderen anders op school eten, nu volledig ... *(Opmerkingen van Sarah Smeyers)*

Dank u om mij te onderbreken. Al die zaken hebben een impact op de kwetsbare huurders. Ik neem dat in rekening als ik het heb over het beleid om de private kwetsbare huurders te beschermen. Dat is een keuze van mijn fractie. Het is duidelijk dat die koopkracht achteruitgaat. Ik heb het gevoel dat er weinig wordt ingegrepen.

Ik heb nog enkele bijkomende vragen. Die gesprekken met die vrederechters, dat lijkt mij een goede zaak. Hebt u een idee over hoeveel zaken het gaat? We hebben het al vaker gehad over de cijfers van de uithuiszettingen. Dat is niet evident, maar misschien kunnen de vrederechters dat nu wat anders inschatten. Dat zou wel interessant zijn om eens te bekijken.

Hebt u zicht op het aantal aanvragen tot steun die intussen bij het Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen (FBUH) zijn gedaan? We zijn achttien dagen ver. Kunnen die worden ingediend?

Hoeveel begeleidingsovereenkomsten zijn er sinds de start van het fonds opgesteld? Hoeveel aanvragen voor begeleiding zijn geïnitieerd? Als er na 17 juli veel mensen uit hun huis worden gezet, wordt er over nagedacht waar die terecht komen? Op korte termijn is vaak enkel een sociaal verhuurkantoor (SVK) een optie, dankzij het puntensysteem dat prioritair toewijst. Dat puntensysteem wordt heel waarschijnlijk afgeschaft. Waar moeten die mensen in dat geval naartoe?

Mijn tweede vraag is echt wel sterk vooruitkijken. Het is wat moeilijk om daar concreet over te zijn, vermoed ik, maar wat als er een tweede golf komt? Hebt u daar al over nagedacht, minister? Gaat u opnieuw een verbod op uithuiszettingen invoeren? U zei dat dit een heel botte maatregel was. Wilt u die omvormen en wat scherper en meer gepast maken? Hebt u daar al over nagedacht?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): *(Slechte geluidskwaliteit)*

Ik wilde kort aansluiten bij de vraag van mevrouw Smeyers. In tegenstelling tot collega Veys vind ik het goed dat we de coronaopschuiving met zes maanden niet hebben gedaan. Dan stellen we enkel het probleem uit. Ik vind het goed dat we een wat spontane uitfasering krijgen van de opheffing op 17 juli. We hebben al eerder aangegeven dat ons dat aangewezen lijkt. Ik hoor van de CLB's bijvoorbeeld dat ze normaal een spontane piek verwachten elke zomer. Ik heb de indruk dat we niet heel veel formele kanalen en officiële cijfers hebben om op voort te gaan. Hebben we van de OCMW's, de lijn 1700 en de ombudsman concrete cijfers waarmee we kunnen verdergaan?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Voor alle duidelijkheid, het is pas vanaf 17 juli dat de uithuiszettingen opnieuw kunnen beginnen. Dat is nog niet vandaag. Het is dus pas over een maand.

Mijnheer Veys, ik begrijp uw punt wel, maar u vergeet er zeer veel bij te vermelden. Eerst en vooral hebben wij ook de OCMW's extra ondersteund. We hebben voor het Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen wel degelijk inspanningen gedaan. We hebben heel wat zaken gedaan die ervoor zorgen dat die mogelijkheden er zijn.

Mevrouw Jans, wij hebben nog geen zicht op het gebruik van het fonds. De cijfers over uithuiszettingen hebben we sowieso niet. Dat is al verschillende keren geantwoord. Daarvoor hebben we de cijfers nodig van Justitie. Ik denk dat ik al een paar keer geschetst heb waarom we daar geen zicht op hebben.

Ik ben het helemaal eens met mevrouw Jans. Als we het verbod op de uithuiszettingen gaan uitstellen, stel je niet alleen het probleem uit, maar vergroot je ook het probleem voor die mensen zelf. Je mag natuurlijk niet vergeten dat de huurgeden wel verschuldigd blijven voor die periode. Dat betekent dat zij daar nog altijd op langere termijn aan moeten voldoen, wat het probleem voor hen alleen maar vergroot.

Ik kan jullie trouwens ook nog een primeur geven – laat het tussen ons blijven: morgen hebben we een voorstel op de ministerraad voor extra ondersteuning voor de SVK's. Mijnheer Veys, het is inderdaad zo dat een deel van die mensen richting SVK zullen gaan. We gaan die daarom extra ondersteunen. In die zin hebben we wel degelijk al die stappen ondernomen om dat op te vangen.

Wat een tweede golf betreft: ja, we hebben erover nagedacht, maar neen, we hebben daar nog geen definitieve zaken over mee te delen, temeer omdat we in een veel groter geheel zitten en er op andere niveaus moet worden bekeken wat er in het geval van een tweede golf zal moeten gebeuren. Ik ben het er wel volledig mee eens dat we dergelijke drastische maatregelen in ieders belang zoveel mogelijk moeten proberen te vermijden maar daarbij moeten we kunnen beantwoorden aan alle veiligheidsmaatregelen. We moeten dat dus op een veilige manier kunnen vermijden.

Ik denk dat ik daarmee alles heb beantwoord.

Neen, de heer Veys had het nog over de prijzen. Het is inderdaad zo dat er heel wat zaken duurder worden, maar er zijn ook zaken die goedkoper worden, bijvoorbeeld de energieprijs daalt blijkbaar. De Nationale Bank heeft een overzicht gegeven en de inflatie stijgt op dit moment niet meer dan anders. Gisteren stelde een bank dat de woningprijzen 2 tot 3 procent zouden zakken. We zullen nog moeten afwachten of zich dat effectief voordoet, maar dat heeft altijd een effect op de huurprijzen zodat die ook niet stijgen. Je mag je niet laten verleiden om voortdurend maar een half verhaal te brengen. Er is ook nog een andere kant aan het verhaal die dit heel sterk relativeert.

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, ik weet wel dat het vanaf 17 juli is. Het zat ook in mijn vraag vervat. Ik heb gewoon gezegd dat vanaf gisteren de deurwaarders weer mogen werken. Gelukkig hebben zij nog ander werk dan uithuiszettingen. U hebt het zelf ook geschetst: 10.000 vonnissen, maar – gelukkig – slechts 3600 effectieve uithuiszettingen.

Mijnheer Veys, dat wil zeggen – en dat heeft mevrouw Jans ook bevestigd – dat de OCMW's en de CAW's voor begeleiding zorgen, en ook zorgen voor preventie ter voorkoming van uithuiszettingen. Ze stimuleren en zorgen voor een effectieve uitvoering van afbetalingsplannen, en het probleem mag niet groter worden. Dat is de vrees. Gelukkig hebben we de periode niet verlengd.

Meneer Veys, ik vind het een beetje jammer dat u bij een rechtgeaarde vraag van mij – die u toch deelt, denk ik –, namelijk zorgen voor een gefaseerde uitrol die de facto zal gebeuren, onbetaalde schoolfacturen of schoolmaaltijden betreft. Dat is al te gemakkelijk.

Laten we het eens zijn en samenvatten: de uithuiszettingen zullen niet in een golf in de tweede helft van juli gebeuren. Er zal een rationele, feitelijke fasering zijn, en dat is niet meer dan normaal. Intussen doen OCMW's, CAW's en de Vlaamse Regering wat ze kunnen om uithuiszettingen te voorkomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de terugbetaling van niet-gemaakte kosten bij studentenhuysvesting – 2642 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Collega's, dit is geen nieuwe vraag of een nieuw voorstel. Het is eerder een opvolgingsvraag.

Op 20 mei werd een resolutie goedgekeurd, ingediend door Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz, over de terugbetaling van niet-gemaakte kosten bij studentenhuysvesting en de nood aan sociaal beleid voor studenten in een precaire situatie. U herinnert zich allicht de actie 'Onze stem telt'; de studentenactie ging eraan vooraf. De nood was wel degelijk hoog. In die resolutie worden vier zaken gevraagd aan de Vlaamse Regering. Ik wil hier graag focussen op één element, het meest relevant voor de minister van Wonen.

Ik citeer: '(...) omwille van de verschillende types van contracten bij kotverhuur een tijdelijke regeling te onderzoeken in overleg met de betrokken actoren, huurders- en verhuurdersorganisaties en instellingen hoger onderwijs voor de student die een huurcontract voor de huysvesting van studenten heeft conform titel III van het Woninghuurdecreet, om de doorrekening van niet-gemaakte kosten (energie, water) in het kader van zijn studentenverblijf te ondervangen.'

Minister, om die reden heb ik volgende vragen.

Welke stappen zijn reeds gezet om dit te onderzoeken? Is de formele opdracht gegeven aan de administratie om de tijdelijke regeling te onderzoeken? Welke vorm heeft de tijdelijke regeling? Hoe zal de aanvraag voor de studenten verlopen? Werd er al overlegd met de betrokken actoren, huurders- en verhuurdersorganisaties en instellingen hoger onderwijs? Ik vermoed dat de minister van Onderwijs ook zal zijn betrokken. Wanneer ging dat overleg door? Indien niet, is dit al gepland? Wanneer voorziet u een regeling klaar te hebben?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Veys, als het parlement ons iets vraagt, schieten wij onmiddellijk in gang. We hebben dan ook Wonen-Vlaanderen de opdracht gegeven om een tijdelijke regeling te onderzoeken. De bedoeling is om de kosten voor energie en water voor de maanden april en mei kwijt te schelden voor die studenten die hun studentenverblijf voor 1 april 2020 hebben verlaten en niet zijn teruggekeerd voor 1 juni 2020. Zij moeten de onverschuldigde bedragen dan kunnen terugvorderen.

Bij het uitwerken van die regeling wordt er in de eerste plaats rekening mee gehouden dat niet alle studentenhuurcontracten een apart bedrag voor energie en water voorzien. Artikel 60 van het Vlaams Woninghuurdecreet bepaalt namelijk dat bij studentenhuurcontracten met een alomvattende huurprijs moet worden gewerkt, waarin een vergoeding voor het gebruik van het gehuurde goed zit, en waarin ook alle kosten en lasten zijn opgenomen. Een uitzondering – dat heb ik hier al eens toegelicht – is mogelijk voor het verbruik van energie, water en telecommunicatie en de belasting op tweede verblijven. Die vier kosten mogen nog steeds apart worden aangerekend.

Dat betekent dat bij sommige huurcontracten de kosten voor energie en water in de huurprijs zijn opgenomen, terwijl dit bij andere huurcontracten apart zal worden

aangerekend. Bij die huurcontracten waar de kosten voor het verbruik van energie en water apart zijn aangerekend, is het dan ook nog eens mogelijk dat ook de kosten voor telecommunicatie en/of de belasting voor tweede verblijven apart zijn aangerekend en dat voor al deze posten maar één afzonderlijk bedrag is bepaald. Er is een diversiteit aan regeling binnen de contracten.

Het uitgangspunt moet echter zijn dat ongeacht de manier waarop de kosten voor energie en water worden aangerekend, die kosten moeten worden kwijtgescholden. Er wordt daarom een regeling uitgewerkt voor die gevallen waarin de kost voor het verbruik van energie en water niet exact kan worden bepaald.

De terugvordering van de onverschuldigde bedragen moet bovendien voldoende laagdrempelig worden gemaakt. In plaats van te werken met een aangetekende brief moet ook een aanvraag per e-mail mogelijk zijn. De bedoeling is dat studenten hun aanvraag tot terugvordering indienen uiterlijk op het ogenblik waarop hun studentenhuurcontract afloopt. Op die manier kan de mogelijke verrekening van de voorschotten gebeuren samen met de aanvraag tot terugvordering.

Tegelijkertijd wordt er ook rekening mee gehouden dat er verhuurders zijn die al een vermindering van de huurprijs hebben toegestaan of die de niet-gemaakte kosten al hebben kwijtgescholden. Er zijn mensen die dat op eigen initiatief al hebben gedaan. Er wordt dan ook een regeling uitgewerkt om te vermijden dat die verhuurders tweemaal kunnen worden aangesproken.

De uitwerking van deze regeling gebeurde in overleg met huurders- en verhuurdersorganisaties en de onderwijsinstellingen. Wegens de korte tijdspanne waarbinnen een regeling moet worden uitgewerkt, werd het overleg per mail gevoerd.

De ontworpen regeling wordt besproken en hopelijk goedgekeurd op de minister-raad van 19 juni, morgen dus. Ik bekijk intussen ook hoe de communicatie hierover zal worden gevoerd. We hebben er dus wel degelijk heel snel werk van gemaakt.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Ik ben blij dat ik de vraag niet volgende week stel. Dat is een mooie timing. Ik ben blij dat er snel werk van wordt gemaakt. Het voorstel van resolutie werd natuurlijk met spoed behandeld. De spoed wordt weggepakt van een regeling. Het einde van de examens is in zicht. Rond de studievoortgang beweegt er ook wel wat. Dat zal wel leuk nieuws zijn voor de studenten. Ik kan hier enkel blij mee zijn.

Mijn fractie had natuurlijk graag nog verder gegaan. Maar binnen de gegeven verhoudingen in het plenaire halfroond zullen wij hiermee content zijn.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Ik wil gewoon even kort aansluiten om aan te geven dat ik, samen met de heer Veys en veel collega's en studenten, bijzonder verheugd ben dat er zo snel gevolg is gegeven aan onze resolutie. De resolutie omvatte inderdaad een viertal punten, waarvan één rechtstreeks naar de minister van Wonen ging, en die is ook ingevuld.

Het is goed om te zien dat er op andere vlakken – naar bijvoorbeeld de diensten studentenhuusvesting – maatregelen worden genomen. We zien ook dat men daar – waar wij denken dat men echt zicht heeft op de kwetsbare studenten en op de problematieken van een aantal onder hen – heel gericht kan gaan werken. Ik ben bijzonder dankbaar voor deze snelle, accurate en daadkrachtige uitvoering van onze resolutie.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Minister, dank u wel voor de toelichting. Zoals collega Veys net heeft aangehaald, hebben de meerderheidspartijen reeds op 20 mei het voorstel van resolutie over de terugbetaling van de niet-gemaakte kosten bij huisvesting en de nood aan sociaal beleid voor studenten in een precaire situatie op dit moment, ingediend en goedgekeurd. Het moet me toch van het hart, ook al beweert de oppositie dat we geen sociaal beleid voeren: dit is toch wel het bewijs dat we onze studenten niet in de steek laten en dat er achter de schermen hard wordt gewerkt aan deze regeling. Ik ben dan ook blij te horen dat de minister eigenlijk al praktisch klaar is met deze oefening en dat hij niet heeft stilgezeten. Voor onze fractie lijkt het dan ook niet meer dan logisch dat studenten die niet meer op kot zijn geweest sinds april, ook de kosten niet moeten betalen. We kijken alvast uit naar de regeling die u hebt opgesteld en vrijdag zult voorleggen aan de Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, ik wil me graag heel kort aansluiten naar aanleiding van mijn vraag om uitleg van vorige week over de kosten voor volgend academiejaar.

Minister, u hebt toen verwezen naar het Overlegplatform Studentenhuisvesting, dat maandag zou hebben plaatsgevonden. Is het thema voor volgend academiejaar ter sprake gekomen, zodat huurcontracten die nu worden afgesloten, daar al op kunnen anticiperen, bijvoorbeeld door een duidelijkere opgave van wat de energiekosten zijn?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik heb geen bijkomende antwoorden te geven behalve op de vraag van mevrouw Schryvers. Ik ben daar zelf niet aanwezig geweest, maar ik heb nagevraagd of dat daar aan bod is gekomen. We hebben blijkbaar nog geen feedback van het agentschap gekregen over die vergadering. Ze is wel doorgegaan maar het is nog niet helemaal duidelijk of dat besproken is. Ik neem aan van wel, maar ik kan u dat niet bevestigen. Indien gewenst, kunt u daar opnieuw een vraag om uitleg of een schriftelijke vraag over indienen. Dan kunnen we u daar alle details over meegeven.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Ik ben blij dat er iets gedaan wordt voor de studenten. Ik ben blij dat wij met de oppositie een voorstel van resolutie hebben ingediend en dat de meerderheid er een ander, dat ietsje lichter weegt, heeft gemaakt. Maar het belangrijkste is dat er iets gebeurt. Dat is goed voor de studenten, en dat is nog altijd het voornaamste.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het beschermde Leopold II-beeld in Oostende en de huidige commotie daarover

– 2552 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het historisch bewustzijn inzake ons onroerend erfgoed

– 2626 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Het antiracismeprotest in de Verenigde Staten heeft ervoor gezorgd dat ook hier het debat of het al dan niet passend is om de beeltenis van de Belgische koning Leopold II, de verpersoonlijking van het Belgische koloniale beleid of wanbeleid, in het Vlaamse straatbeeld te behouden.

Er lopen onlinepetities. Er is ook een onlinepetitie opgestart met als doel het standbeeld van Leopold II op de Oostendse zeedijk bij de iconische Drie Gapers weg te nemen.

De initiatiefnemers van deze petitie geven aan dat hun initiatief moet worden gezien in navolging van de dood van de Amerikaan George Floyd en dat de recente gebeurtenissen in de Verenigde Staten ervoor hebben gezorgd dat we ook in België moeten verbeteren op vlak van racisme. We hebben hierover de afgelopen dagen in het parlement onvoldoende gedebatteerd. Iedereen wil op het vlak van racisme verdere verbeteringen.

Volgens de initiatiefnemers is het standbeeld een duidelijke vorm van racisme, omdat het verwijst naar het bewind van de Belgische koning toen hij eigenaar was van Congo-Vrijstaat. Het nieuwe informatiebord dat enkele jaren geleden werd aangebracht aan het standbeeld, volstaat niet en dus moet het beeld weg.

Het Oostendse stadsbestuur heeft bij monde van Oostends burgemeester Bart Tommelein laten weten dat, hoewel ze elke vorm van racisme streng veroordelen, het bestuur niet de intentie heeft om het beeld weg te halen. In plaats daarvan opteert men ervoor om de problematiek van de kolonisatie op een correcte manier te duiden.

Oostende is evenwel geen alleenstaand geval. De afgelopen dagen zijn op verschillende andere plaatsen in Vlaanderen petitie opgestart met eenzelfde doel. Vele Leopold II-beelden werden daarenboven beklad. Dit is onder meer het geval voor beelden van de vorst in Gent, Tervuren, Ekeren, Hasselt en Halle.

Het Leopold II-beeld op de zeedijk van Oostende is sinds 1981 een beschermd en geklasseerd monument en kan bijgevolg niet zomaar worden weggenomen.

Minister, dit brengt mij tot de volgende vragen. Kunt u aangeven hoeveel Leopold II-beelden in Vlaanderen momenteel de status van beschermd en geklasseerd monument hebben?

Hebt u signalen ontvangen vanwege gemeentebesturen die als gevolg van de commotie voorstander zijn om een beschermd Leopold II-beeld uit het straatbeeld te verwijderen? Zo ja, overweegt u om de bescherming op te heffen zodat die kunnen worden verwijderd? Wat is uw mening hierover?

Acht u het passend om deze beelden uit het straatbeeld te verwijderen? Wat is uw visie hierover?

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Zoals collega Coudyser zegt, is er de voorbije weken heel wat ophef geweest rond de Leopold II-beelden. Ik denk dat we het debat breder in de erfenis van het koloniale tijdperk moeten bekijken, en sterker nog, van al het verleden met een donker randje.

Het onroerend erfgoed is een van de meest fysieke uitingen van ons verleden als regio en als deel van België: een rijk verleden, maar soms een donker verleden. De 'Black Lives Matter'-beweging heeft terecht ook de aandacht gevestigd op die donkere kanten van ons verleden. We moeten kritisch kijken naar ons verleden en nagaan op welke manier we erfgoed uit dat verleden op een correcte manier kunnen duiden. Over die duiding is veel sprake, en dan gaat het niet enkel over ons koloniale verleden, maar ook over de pijnlijke periode van de collaboratie, bijvoorbeeld. Zo zien we op de lijst van onroerend erfgoed zowel gebouwen die dankzij de uitbuiting van de autochtone bevolking in Congo zijn gebouwd, maar evengoed het graf van Cyriel Verschaeve, toch ook een controversiële figuur, die in WO II veel Vlaamse jongeren rekruteerde die dan aan het Oostfront zijn gesneuveld onder soms 'vreemde voorwendsels' – ik zal het licht uitdrukken.

Minister, bent u het eens dat ons onroerend erfgoed een belangrijke rol speelt in het vormen van een historisch bewustzijn, ook over de donkere kanten van onze geschiedenis?

Op welke manier wordt ons onroerend erfgoed op dit moment gecontextualiseerd, zowel in de digitale lijst als op de fysieke plaats zelf? Hoe gaat het agentschap daarmee om?

Is er een lijst met onroerend erfgoed dat gelinkt is aan kolonisatie en aan collaboratie? Zijn er aparte lijsten van het 'donkere' erfgoed, als ik het zo mag noemen?

Bent u bereid om voor dergelijk onroerend erfgoed een traject uit te stippelen waarbij samen met vertegenwoordigers van betrokken groepen in de samenleving en experts, gezocht wordt naar een zo zinvol mogelijke contextualisering? Er moet ook aandacht voor het praktische zijn. Hoe doe je dat? Een beeld in een park met een bordje erbij is iets anders dan een beeld in een expositie.

Kan het erfgoed met een donker randje worden geschrapt van de lijst van onroerend erfgoed? Wordt daarover nagedacht? Is dat een optie?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Collega's, ik zit niet in café De Zavelput, was het maar waar. Ik zit gewoon op kantoor. Ik zou thuis nooit zo'n lelijke kleur gebruiken.

Ik geef eerst mijn mening over het volledige debat. Geschiedenis is altijd een zeer complex gegeven. Er zijn heel wat invalshoeken. In tegenstelling tot wat men zou denken, zijn geschiedkundige inzichten zaken die evolueren, alhoewel dat voor Leopold II niet geldt. In zijn tijd vond men dat ook al een schurk, om het zo te zeggen. Laat mij als Vlaams-nationalistische republikein de laatste zijn om hem te verdedigen. Laat dat zeer duidelijk zijn. Geschiedschrijving evolueert. Men krijgt nieuwe inzichten.

Ik kan zeer goed begrijpen dat men het aanstootgevend vindt dat standbeelden worden opgericht om iemand te eren zoals Leopold II. Dat past niet meer. Dat vind ik heel begrijpelijk. Dat men daar aanstoot aan neemt, kan ik heel goed volgen.

Hoe gaan we daarmee om? Ik ben dan geen voorstander van afbreken, bekladden of wat dan ook. Als men dat alleen maar negatief benadert, lost dat niets op. We gaan de geschiedenis niet veranderen. We gaan wat die mensen hebben door-gemaakt, of de nakomelingen, niet beter maken door het straatbeeld te veranderen. Wat we wel kunnen doen en waarmee die mensen beter geholpen zijn, is de juiste duiding geven. We kunnen de context uitbreiden, kaderen in de juiste geschiedenis, vertellen wat er juist gebeurd is en ook de donkere kanten beschrijven. Het moet echt niet alleen maar een plaatje zijn, er kan een ander standbeeld naast worden geplaatst om de slachtoffers te eren. Dat lijkt mij een veel positievere benadering.

Op die manier gaan we het verhaal dat het onroerend erfgoed wil brengen, terug in zijn context plaatsen, en eigenlijk verruimen. Daarvoor dient onroerend erfgoed. Dat zal in mijn antwoord nog naar voren komen. Onroerend erfgoed dient om een verhaal te vertellen. Als we dat verhaal rijker kunnen maken, heeft iedereen daarbij gewonnen. Het verhaal verruimen is volgens mij een veel positievere aanpak dan de beelden weghalen of zo.

Nogmaals, ik heb alle begrip voor de mensen die aanstoot nemen aan die standbeelden die zijn opgericht om iemand te eren. Dat moeten we wegwerken. Die eer moet verdwijnen door de contextualisering, door de ruimere uitleg, en eventueel zelfs iets extra's, ons onroerend erfgoed verrijken, door er iets naast te plaatsen.

Er zijn twee standbeelden van Leopold II opgenomen in de wetenschappelijke inventaris: een in Oostende en een in Antwerpen. Enkel het beeld in Oostende is beschermd als monument. Daarnaast is er op het Kongomonument in het Stadspark van Antwerpen een medaillon met een beeltenis van Leopold II aanwezig en beschermd als monument, en een buste van Leopold II in het stadhuis van Arendonk, beschermd als cultuurgoed.

Maar er is nog veel meer erfgoed waar een beeltenis van Leopold II aanwezig is of er een verwijzing wordt gemaakt naar hem. Maar dat is niet op die zoekterm opgenomen in de inventaris Onroerend Erfgoed.

De focus van de inventaris ligt immers op de opname van panden en – bij uitbreiding – op vrijstaande beelden in het openbaar domein. Interieurs en eventuele bas-reliëfs, bustes, muurschilderingen enzovoort worden vaak niet beschreven.

Leopold II had ook de bijnaam koning-bouwheer, hij gaf opdracht tot het bouwen van verschillende thans beschermde monumenten en tot heel wat openbare werken, vooral in Antwerpen, namelijk de Zoo, het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA), en – wat ik het mooiste vind – het Centraal Station, en in Tervuren het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en verschillende gebouwen en parken te Oostende. In het station in Antwerpen zitten in het gebouw verwijzingen naar Leopold II. Moeten we die dan ook gaan afbreken? Dat zou ik heel jammer vinden. Het is een van de mooiste gebouwen en het is opgenomen in de lijst van vijf of tien mooiste stations ter wereld. We moeten opletten hoever we daarin willen gaan.

Ik heb nog geen vragen gekregen van een lokaal bestuur. We weten dat natuurlijk wel uit de pers. We zijn niet rechtstreeks aangesproken door lokale besturen. In de pers verscheen de vraag van de heer Wittewrongel aan de stad. Dat is eigenlijk onze bevoegdheid, maar de vraag is niet tot bij ons gekomen. We hebben dat alleen vernomen in de media.

Ik heb mijn visie al gegeven over de vraag of die beelden verwijderd moeten worden. Erfgoed is nooit neutraal. Erfgoed vertelt het verhaal van onze maatschappij in het verleden: politiek, religieus, economisch, sociaal. Standbeelden brachten bij uitstek een boodschap aan het publiek. In de stedenbouw van de 19e

en vroege 20e eeuw zijn zij niet weg te denken, men spreekt zelfs van een ware 'statuomanie'. Elk plein, elke square, elk park uit die periode kreeg er wel een.

Deze beelden werden geplaatst om een boodschap over te brengen aan het publiek, een boodschap die vandaag niet altijd meer gekend is of niet langer standhoudt. Ik kan u daar trouwens een anekdote over vertellen. Een historicus afkomstig uit Zottegem, heeft deze week naar aanleiding van het vernielen van het beeld van Julius Caesar in Velzeke een bijdrage geschreven. Die stelt dat je niet alleen moet kijken naar de persoon die geëerd wordt, maar ook naar het verhaal van de mensen die dat standbeeld geplaatst hebben. De voorzitter zal zeker weten dat mensen uit Velzeke wat contrair zijn, en daarom hebben ze het standbeeld gezet als tegenreactie tegen de stad Zottegem, die uitpakte met een standbeeld van de heer van Zottegem. Daarom is het idee er gekomen om een standbeeld van een nog grotere figuur te gaan zetten, namelijk Caesar. Dat verhaal is ook belangrijk om te vertellen, en het is nog leuk ook. Op het aspect van het vereren, van Caesar in dit geval, komt minder de nadruk te liggen.

Erfgoed herinnert niet alleen aan dat verleden en het historische verhaal, maar is ook een element van de maatschappij in het heden. Iets is maar erfgoed als een actuele gemeenschap dat goed wil doorgeven aan toekomstige generaties omdat ze het belangrijk vindt dat ook haar kinderen en kleinkinderen die verhalen en betekenissen kennen en om hun de kans te geven daar nieuwe verhalen en betekenissen aan toe te voegen.

Hoe wij omgaan met erfgoed, welke materiële en betekenislagen wij eraan toevoegen, is dus ook een keuze die we vandaag maken. De waardering van deze beelden, het behoud ervan en hoe we ermee omgaan, moet dus ook op maatschappelijk debat kunnen worden gebaseerd.

De overheid kan een rol spelen om het thema de juiste aandacht te geven en in de juiste context te plaatsen. Dat geldt voor alle plaatsen waarmee mensen en groepen associaties hebben, met positieve of negatieve connotaties.

Ook beschermen is daarin een belangrijk instrument, al heeft het beschermingsstatuut natuurlijk wel een positieve bijklank en moet worden nagedacht over de manier waarop het gebeurt.

Essentieel is dat erfgoed drager is van verhalen en betekenissen, en dat die verhalen ook met de juiste nuance worden verteld. Zoals gezegd kunnen we aan dat verhaal een extra laag toevoegen door bij de beelden die iemand hebben geëerd die alleen maar een schurk was, een verhaal te vertellen en ook die betekenis te vertellen. Het vernietigen of verwijderen van de drager, zoals de beelden in kwestie, vind ik geen goede oplossing. Laat het duidelijk zijn dat het geheel tegen mijn natuur is om daarom ook beelden van Leopold II te gaan verdedigen, maar dat is mijn overtuiging.

Het kan een optie zijn om bepaalde beelden naar een museale context over te brengen en ze daar van voldoende duiding te voorzien. De heer Veys spreekt daar ook over. Zo blijven we dat verhaal vertellen en gaan we de moeilijke pagina's uit onze geschiedenis niet uit de weg. Dit erfgoed kan er ons net aan herinneren dat we als maatschappij collectief zaken normaal hebben gevonden die dat vandaag niet meer zijn. In het geval van Leopold II hebben we dat trouwens ook in het verleden niet normaal gevonden.

Laat mij eerlijk zijn, die museale context kan een optie zijn. We doen zeker die deur niet toe, maar ik zou het jammer vinden. Voor ons is het belangrijk dat het onroerend erfgoed deel blijft uitmaken van ons straatbeeld en dat die verhalen ook verteld worden in dat straatbeeld. Dat daardoor een extra laag moet worden

toegevoegd en dat de context beter moet worden meegegeven, graag, maar het blijft bij voorkeur deel uitmaken van ons erfgoed.

Een tweede optie is het beladen erfgoed op zijn plek te duiden of te contextualiseren. Infoborden met context en excuses bij standbeelden zijn hierbij een eerste stap, maar er is meer mogelijk. Er kan gezocht worden naar manieren om een tegenstem aan de oorspronkelijke boodschap van de beelden toe te voegen, waarmee een betekenislaag toegevoegd wordt aan het erfgoed. Het lijkt me zinvol om hierbij kunstenaars te betrekken.

Erfgoed is in beweging, als dynamisch onderdeel van onze samenleving. Erfgoedzorg wil graag meedenken aan een antwoord op de vraag naar de manier waarop de maatschappij wil omgaan met deze beladen beelden. Wij willen daar graag ons steentje toe bijdragen.

Ja, ik ben het er absoluut mee eens dat ons onroerend erfgoed een belangrijke rol speelt in het vormen van een historisch bewustzijn. Daarom is het ook zo belangrijk om dat te behouden in ons straatbeeld, want met een museum bereik je natuurlijk niet iedereen.

Het thema van beladen erfgoed of 'dark heritage' is al een aantal jaren een thema in de onroerenderfgoedzorg waarover debat gevoerd wordt op Europees niveau en in het kader van het werelderfgoed. Feit is dat onroerend erfgoed een representatie is van een verleden waar vaak ook een donkere kant aan zit. Het is belangrijk om hierbij dan het gelaagde verhaal te vertellen dat relevant is voor de maatschappij vandaag.

Want laat ons eerlijk zijn: ook de beeldenstorm die nu op sommige aan de gang is, heeft een heel eenzijdige benadering. Zelfs het beeld van Churchill wordt aangevallen, maar we kunnen toch ook niet ontkennen dat Churchill een heel belangrijke bijdrage heeft geleverd – om niet te zeggen een cruciale bijdrage – in het verslagen van het nazisme in Vlaanderen en in heel de wereld. Ik denk dat we dat ook moeten meegeven.

Ik noem graag een ander dossier: Vlaanderen wilde met de werelderfgoednominatie van de monumenten en militaire begraafplaatsen van de Eerste Wereldoorlog bijdragen aan het collectieve menselijke bewustzijn vandaag. Het verhaal 'Nooit meer oorlog' is sterk voelbaar in de verwoeste landschappen van de Westhoek en het noorden van Frankrijk en de duizenden graven getuigen dat oorlog niet louter een verhaal is van winnaars en verliezers. Door het gelaagde verhaal te vertellen kan dit 'beladen erfgoed' betekenis krijgen voor de huidige maatschappij. U weet ook dat we een dossier hebben ingediend om het te laten erkennen als werelderfgoed. De tegenkanting was voornamelijk dat het ging om oorlogsverleden. Het zijn inderdaad oorlogsvelden maar we kunnen er net voor zorgen dat we het verhaal van 'Nooit meer oorlog' kunnen vertellen. Op die manier kan men die beelden gebruiken om er een positieve wending aan te geven.

In de digitale databank gebeurt de contextualisering door middel van beschrijvingen van uitzicht en geschiedenis van dit onroerend erfgoed. Dit is de verantwoordelijkheid van het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze teksten omvatten op dit ogenblik geen extra duiding in het geval dat het om 'beladen erfgoed' gaat en ik weet niet of dat onze taak is. We zouden dan heel ruim moeten gaan om de volledige databank bij te sturen en die databank is er voornamelijk om het erfgoed te duiden als het deel uitmaakt van het straatbeeld. De eigenaar kan een initiatief nemen om de context toe te voegen. Voor het erfgoed in de publieke ruimte of in publieke gebouwen is dat de overheid zelf. Hierover bestaan geen algemene richtlijnen. Het gebeurt dus zeer divers. De lokale besturen gaan er op verschillende

manieren mee om. Volgens mij is dat een goede zaak, want het is de verantwoordelijkheid van de lokale besturen. De meeste beelden van Leopold II in de publieke ruimte in Vlaanderen zijn vandaag al voorzien van extra duiding.

Mijnheer Veys, neen, er is geen lijst met 'dark heritage'. Ik weet ook niet of we daaraan moeten beginnen, want waar eindigen we dan? We gaan op heel wat discussies botsen die eigenlijk irrelevant zijn, om nog maar eens te verwijzen naar Churchill.

Zoals ik daarnet al aanhaalde, willen we meedenken over hoe er met dit erfgoed moet worden omgegaan. Mijn administratie heeft hier zeker de expertise voor in huis.

Behoort het schrappen van de lijst van onroerend erfgoed tot de opties? Ik denk dat dat geen goed idee is. Ook een opheffing van de bescherming is niet aan de orde. We moeten niet met een gom over onze geschiedenis gaan. Hoe je het ook draait of keert, deze standbeelden vertellen een verhaal. En inderdaad, in het geval van Leopold II is dat absoluut geen sprookje, maar het blijft een verhaal dat verteld moet worden. Zeker met extra duiding, is het een hart onder de riem voor de mensen die er het slachtoffer van waren of voor de nazaten ervan.

Als Vlaams minister van Onroerend Erfgoed zie ik het dan ook als mijn taak om deze standbeelden te beschermen en in de inventaris te behouden. Ieder monument vertelt een eigen geschiedenis op een bepaald moment in de tijd. Soms is die geschiedenis niet fraai. Dan is het onze taak – en zelfs onze plicht – om die beschermde monumenten te voorzien van duiding en context. Maar de standbeelden weghalen en vernietigen, is geen oplossing. Zo verdwijnt de geschiedenis niet, ze wordt enkel onzichtbaar. We mogen ons eigen straatbeeld niet censureren en ontdoen van alle zaken die een zwarte bladzijde in onze geschiedenis vertegenwoordigen, integendeel. We moeten de beelden net gebruiken om het verhaal te blijven vertellen. Dat is wat onroerend erfgoed kan. Dat is wat onroerend erfgoed moet doen. Dat zijn we verplicht aan alle mensen die hierdoor geraakt zijn, maar ook aan onze toekomstige generaties.

De voorzitter: Minister, voor de duidelijkheid en de volledigheid: er wordt inderdaad over de inwoners van Velzeke gezegd dat ze contrair zouden zijn. Ik denk dat ik het levend bewijs ben dat het verhaal niet klopt. We hebben gewoon een grote en mooie geschiedenis. Dit volledig terzijde.

Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik ga me niet moeien in de rijke geschiedenis van Velzeke, maar ik wil de minister wel bedanken voor het heldere en duidelijke antwoord en vooral voor de zeer duidelijke visie, waar ik helemaal achtersta. Het is heel belangrijk dat wij onze geschiedenis goed kennen en dat we het complex gegeven van de verhalen met de fraaie en minder fraaie kanten en de vele gelaagdheden tot bij de Vlamingen kunnen blijven brengen.

Daar zal het erfgoed eigenlijk een heel cruciale rol in spelen, niet alleen het onroerend erfgoed, maar ook het cultureel en het immaterieel erfgoed. Die drie samen geven eigenlijk ook de aanleiding om dat verhaal te kennen. Ik ben heel blij met het voorbeeld van WO I. Dat is ook een verhaal met vele lagen die we in de Westhoek kunnen zien. Door dat zowel in de publieke ruimte als in de museale context te duiden en onder de aandacht te brengen van iedereen die er passeert, gaat die aandacht naar de hele context.

Velen denken dat erfgoed iets van vroeger is, maar het is juist een dynamisch gegeven dat uitnodigt om telkens opnieuw te actualiseren en te gaan nadenken over dat verleden en die dynamische invulling te geven. Zaken die vijftig jaar

geleden 'normaal' gevonden werden, zijn dat nu niet meer, voor alle duidelijkheid. Het gaat nu niet over het voorbeeld van Leopold II, maar zo zijn er wel zaken in de geschiedenis, dan is het net dat onroerende en roerende erfgoed dat ervoor zorgt dat wij dat als maatschappij verder blijven uitdragen voor alle Vlamingen. Ik wil nog eens de nadruk leggen op het belang van dat erfgoed.

We moeten nu vooral het maatschappelijk debat aanwakkeren. Daar kunnen al die erfgoedorganisaties hun rol in spelen, ik denk aan het immaterieel erfgoed. Dat kan begeleiden, een genuanceerd verhaal van het kolonialisme duiden, en de figuur van Leopold II duiden. Ik ben er voorstander van om toch zeker een aantal monumenten in de publieke ruimte te houden, want als we ze naar een museale context verplaatsen, dan is het enkel voor een zeer beperkt deel van de bevolking dat een museum bezoekt. We kunnen alle mogelijke inspanning doen om dat doel-publiek te verruimen. Maar wie ermee geconfronteerd wordt in het straatbeeld – ik denk maar aan kinderen die zich de vraag stellen wie die figuur was – en daar ter plaatse de duiding krijgt, ziet een heel andere gelaagdheid van het verhaal dan wanneer het zich op een andere plaats bevindt. Zo dragen we de geschiedenis verder uit om het debat een beetje te verbreden.

Verder is het van belang dat we in het onderwijs bijkomende inspanningen doen om onze geschiedenis en die vele gelaagdheden te kennen. De rol van het opstellen van een canon toont in dit verhaal eigenlijk ook aan dat we ons verleden moeten leren kennen. Met een canon wordt een instrument geleverd om de vele verhalen van het positieve en het negatieve in de juiste context en de juiste tijdsgeest te plaatsen. Dan kunnen we daar verder het maatschappelijk debat over voeren.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Voorzitter, minister, u bent een beetje voorzichtig. Ik denk dat dat aangewezen is in dit debat. Dat verdient alle nuance. Ik zie het debat op sociale media en elders, het gaat een beetje de verkeerde kant op. Er is een zeer straffe reactie op die beelden van Leopold II, zeer terecht. We moeten ons afvragen waarom hij op een piëdestal wordt gezet. We kunnen dat duiden zoveel als we willen, maar dat glorieuze zit daar nog altijd in.

Tegelijk hoor ik tegenstemmen van 'het was allemaal zo erg niet' en 'het wordt overtrokken'. Als er iets academisch duidelijk is van die periode in Congo-Vrijstaat en van de Belgische staat die nadien verantwoordelijk was voor Congo, dan is het wel dat het onmenselijk was. De argumenten van toen komen nog terug. Het zijn zagezegd allemaal Engelse protestanten die een karaktermoord willen plegen. Ik hoor hier dat iedereen – denk ik toch – vindt dat die koloniale periode er een van verschrikkelijke uitbuiting was en dat we ook het systeem aanklagen. Heel veel mensen hebben geparticipeerd in die projecten en uitbuiting. Er zijn straatnamen van bekende kolonials, niet met de bekendheid van Leopold II. We moeten daar echt op inzetten. Er moet een academische consensus komen, net zoals over de klimaatverandering. Laat de zotte avonturiers niet het woord krijgen.

Ik denk dat er een breder debat moet kunnen komen. U haalde zelf het voorbeeld van Churchill aan. We mogen ook niet overhellen naar de andere kant. Churchill heeft inderdaad een grote rol gespeeld in het verdrijven van de nazi's in Europa, maar hij heeft ook zelf donkere bladzijden. Als militair was hij actief in Britse koloniale gebieden. Daar zijn ook zaken gebeurd waarvoor men vandaag een tribunaal zou oprichten. Ook daar zit er nuance in. Ik ben zelf historicus, ik heb zelf een these gemaakt over Congo-Vrijstaat. Dat verdient rust en nuance. Ik merk wel dat de wil er is.

Minister, ik wil nog een vraag herhalen. Het is me misschien ontsnapt omdat u een heel breed antwoord hebt gegeven, maar daar ben ik wel blij mee. Bent u bereid om voor dergelijk onroerend erfgoed een traject uit te stippelen waar samen met

vertegenwoordigers van betrokken groepen in de samenleving en met experts gezocht wordt naar een zo zinvol mogelijke contextualisering? Ook in het kader van de Vlaamse canon zou dat een zeer waardevolle oefening kunnen zijn. Ik zou graag de vraag opnieuw stellen. Bent u bereid om samen met de minister-president binnen de Vlaamse canon te kijken hoe we alles in rekening brengen?

Ik heb u enkel gehoord over het kolonialisme, maar de collaboratie is ook een donkere bladzijde uit onze geschiedenis. Ik las deze ochtend in De Standaard dat er vanuit bepaalde groepen op rechts mogelijk een radicale dreiging kan zijn. Ik haalde het graf van Cyriel Verschaeve aan. We moeten opletten dat dat geen be-
devaartsoord wordt voor verkeerde groepen. We moeten ons daar heel erg bewust van zijn en heel voorzichtig zijn en we de Vlaamse en Belgische geschiedenis ... *(onverstaanbaar)* ... Mijn bijkomende vraag is: wilt u extra initiatief nemen, samen met uw collega's, of vindt u het goed zoals het nu is?

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Mag ik een 'Vlaanderen Vakantieland'-tip mee-
geven? Het zou misschien beter zijn om daarmee te besluiten, maar goed. Afgezien van de hele problematiek van de standbeelden in de straat: ik ben vorig jaar naar de opening van het vernieuwde Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren geweest. Ik keek er echt wel van op en ik vond het heel mooi, daar hebben ze alle standbeelden die te maken hebben met de kolonisatie verzameld in een heel mooie ruimte. Het is echt overweldigend als je dat allemaal ziet. Ik vind het ook een veel gezondere manier van omgaan met het koloniale verleden. Alles wordt heel goed geduid. De hele geschiedenis wordt uit de doeken gedaan. Dan krijg je een zeer sterk en veel genuanceerder verhaal. Daar staan ze ook niet op een piëdestal, collega Veys, ze staan op -1, maar het is een zeer mooie ruimte in een zeer mooi gebouw.

De voorzitter: De heer D'haeseleer heeft het woord.

Guy D'haeseleer (Vlaams Belang): *(slechte geluidskwaliteit)*

Ik heb het antwoord van de minister goed aangehoord. Ik kan het voor 99 procent met hem eens zijn. Ik denk dat er vanuit de regering een duidelijk standpunt moet komen tegen de huidige beeldenstorm die is ontstaan in de nasleep van de dood van George Floyd in de Verenigde Staten en de Black Lives Matter-beweging. Ik denk dat de Vlaamse Regering zich in heel duidelijke woorden moet uitspreken over een verontrustende aanval op ons westers erfgoed en onze westerse vrijheid. Want het gaat inderdaad allemaal niet meer om Leopold II. Ik ben net zomin als de minister een vurige aanbieder van het koningshuis. Ik hoor de heer Veys daar-
juist zeggen dat we moeten opletten met Leopold II en dat hij verschillende mensen had horen zeggen dat het allemaal toch zo erg niet was. Ik weet niet met wie de heer Veys allemaal gepraat heeft, maar ik denk niet dat dat de teneur is, behalve misschien bij Herman De Croo. Misschien heeft de heer Veys Herman De Croo gesproken, maar ik denk dat bij een groot deel van de mensen de praktijken van Leopold II heel duidelijk zijn.

Minister, ik weet dat u daar een beetje botst met de autonomie van de steden en gemeenten, waarvan er een aantal begonnen zijn met het verwijderen van sommige beelden, wat ikzelf persoonlijk een kwalijke evolutie vind. Ik denk dat er vanuit de Vlaamse Regering, de voogdijoverheid, misschien toch wel een signaal mag komen dat de beschadigingen en het wegnemen van standbeelden scherp moet worden veroordeeld en we er alles aan moeten doen om die monumenten te beschermen. Nu heerst er een sfeer die het beschadigen of vernielen van die standbeelden in de hand werkt. Wij dringen er van onze kant op aan om geen standbeelden te verwijderen, om niets te vernietigen en geen straatnaamborden te wijzigen, maar in de plaats daarvan in te zetten op een historische duiding.

Want de vraag blijft – en u hebt er daarnet op gealludeerd –: waar stopt dit? Het is begonnen met Leopold II, het koloniale verleden. Mijnheer Veys heeft het ook al over alles van de collaboratie onder de loep te nemen. De vraag is: waar stopt het? Ik denk dat we op die manier in een straatje zonder einde belanden. Het is niet goed om uit het boek van de geschiedenis van ons land hier en daar bladzijden weg te scheuren. Dat is niet de weg die we moeten opgaan.

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Voorzitter, collega's, ik ben even van mijn stoel gevallen toen ik hoorde dat collega D'haeseleer de bescherming van de standbeelden van Leopold II begon te verdedigen. Belgicist, monarch en verantwoordelijk voor 3 miljoen doden: zeer bizar voor een Vlaams-nationale republikein. Ik was nog meer verwonderd toen collega D'haeseleer ook zei dat we de straatnamen niet moesten veranderen. Zijn eigen partijgenoot, Johan Deckmyn, heeft vorig jaar in de Gentse gemeenteraad het voorstel gesteund om de straatnamen van Leopold II te vervangen. Collega Deckmyn had toen zelfs het voorstel gedaan de straatnamen van Leopold II te vervangen door een Vlaamsgezinde communist, alstublieft, onder het motto van liever een communist dan een zwarte vrouw, zoals wij hadden voorgesteld. Wij hadden voorgesteld om Leopold II te vervangen door Rosa Parks, een bekende zwarte activiste. Dit geheel terzijde.

Voorzitter, minister, het is een debat dat mij bijzonder boeit. Ik ben zelf ook historicus, niet gespecialiseerd in de geschiedenis van Velzeke, maar ik heb, net zoals collega Veys, gewerkt rond de koloniale geschiedenis. Opmerkelijk toch. Het boeit mij enorm.

Minister, geschiedenis is inderdaad complex en kent vele invalshoeken. In dit geval, als het gaat over de zware verantwoordelijkheid en de rol van Leopold II in de koloniale uitbuiting en onderdrukking, dan zijn er niet zo heel veel verschillende invalshoeken. Collega Veys heeft het ook al benadrukt: er is een enorme, verpletterende, wetenschappelijke consensus dat dit een moorddadig beleid was. De schattingen van het aantal doden waar Leopold II voor verantwoordelijk is, lopen uiteen, vooral omdat er een groot tekort aan bronnen is. Ze situeren zich toch wel ergens tussen de 3 en 10 miljoen doden. Waar zijn we in godsnaam over bezig? Er is geen enkele discussie over het terreurbeleid van Leopold II: dit is totaal onaanvaardbaar en een misdaad tegen de menselijkheid.

Minister, u zegt, terecht, dat we de geschiedenis niet kunnen veranderen. Dat is waar, maar we kunnen wel de beeldvorming over de geschiedenis veranderen. In mijn opinie spelen standbeelden daarin een zeer belangrijke rol. Het gaat er voor mij niet over om de geschiedenis van Leopold II wat rijker te maken of er een laagje aan toe te voegen; het gaat er voor mij over om de essentie van de boodschap te vervangen. Daarom ben ik niet gelukkig met die bordjes. In Gent staat een gigantisch standbeeld van Leopold II met meters verder een bordje: 'Wij betreuren de vele slachtoffers.' Sorry, een parkeerboete zou ik weleens durven te betreuren, maar 3 miljoen doden? Als dat maar één zinnetje waard is tegenover een gigantisch standbeeld, dan is dat niet in verhouding. We moeten dat op een andere manier oplossen. Ik kom daar nog op terug.

U zegt ook dat de nakomelingen er niet bij gebaat zijn. Dat is natuurlijk niet waar, want dan zouden er geen tienduizend betogers in Brussel het slopen van de standbeelden eisen. Standbeelden liggen zeer gevoelig. Het is waar dat je er de discriminatie niet mee oplost, maar symbolen zijn emotioneel zeer belangrijk voor die mensen, niet alleen trouwens voor de mensen die met dekolonisering bezig zijn, maar voor iedereen. Minister Diependaele en mijnheer D'haeseleer zeker, jullie zouden het niet appreciëren als wij – ik zeg maar iets – de IJzertoren zouden dynamiteren. Ik ben dat niet echt van plan en ik zou het ook nooit durven voor te stellen – we moeten die absoluut beschermen en in ere houden –, maar u snapt

wel hoe emotioneel gevoelig dit zou liggen. Standbeelden hebben dus een enorme emotionele waarde. In het geval van Leopold II is dat zeker ook zo.

Minister, u zegt dat we verder moeten denken en niet alleen willen afbreken. Dat is waar.

Er is nog een groot verschil tussen het station van Antwerpen en een standbeeld van Leopold II in een park. We gaan het station van Antwerpen niet dynamiteren of slopen, inderdaad. Daar zou een bord met enige duiding volstaan, dat zou perfect zijn. Maar een standbeeld is op zich een verheerlijking van de wandaden van Leopold II, en daar vind ik dat slopen zich wel opdringt.

Ik wil niet zo ver gaan als collega Veys en het debat uitbreiden naar alle beelden en gebouwen die ooit gebouwd zijn op basis van de koloniale onderdrukking, want dan zijn we wel even bezig. Dan gaat het over het persoonlijke bezit van Leopold II, die met zijn fortuin talloze gebouwen gezet heeft in Oostende. Dan moeten we bijvoorbeeld de Koninklijke Gaanderijen in Oostende slopen. Dat lijkt me een slecht idee. Als het gaat over de koloniale onderdrukking in het algemeen, dan spreken we over ... De historici hebben berekend dat het zweet van de Congolezen een waarde vertegenwoordigt van 200 miljard dollar. Dat bedrag is weggevloeid naar het Westen, naar België. Als we zien wat er gebouwd is met dat geld, mogen we de helft van onze steden afbreken. Dit maakt het debat absurd. We moeten focussen op de essentie, en dat is Leopold II.

Minister, we moeten verder gaan dan alleen maar bordjes plaatsen. Ik vraag me net als collega Veys af of we niet een initiatief moeten nemen in het kader van het erfgoedbeleid en misschien minstens suggereren aan de lokale besturen – de eindverantwoordelijke – om in plaats van bordjes twee alternatieven te overwegen.

Het eerste alternatief is het beeld verplaatsen naar een museale context, waar de context en duiding veel beter kunnen worden gegeven, en waardoor men automatisch het aspect van verheerlijking wegneemt. De verplaatsing naar een museum is op zich al een de- of hercontextualisering van het beeld.

Ik ben zelf een groot voorstander van het tweede alternatief – en u hebt het eigenlijk ook benoemd –, namelijk het concept van het tegenbeeld. Dat zou heel veel oplossen. Zet bijvoorbeeld naast het beeld van Leopold II een beeld van Lumumba, de eerste premier van Congo. Of zet er een beeld naast van Congolese arbeiders die de rijkdom van Leopold II hebben opgebouwd.

Kunstenaars die een tegenbeeld creëren, kunnen een waardevolle oplossing bieden, naast de museale context. Minister, bent u bereid om een initiatief te nemen?

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Volgens mij moeten we een onderscheid maken tussen de standbeelden. Een standbeeld verdient men meestal voor goede zaken. Als de wetenschap en de geschiedenis aantonen dat er heel wat doden vielen, moet zo iemand geen standbeeld krijgen in een stad of een dorp. Het is aan de lokale besturen om daarover te oordelen, in samenspraak met de bevolking. Ze moeten een dialoog aangaan om te zien hoe gevoelig de zaken liggen en om de juiste duiding en plaats te geven.

We kunnen het niet zomaar vernietigen. We moeten respect hebben voor de zaken in het openbaar domein. De verheerlijking, daar ben ik persoonlijk geen voorstander van.

In Vlaanderen zijn we geen barbaren. Zelfs al is het erfgoed dat tot stand is gekomen onder invloed van mensen die veel fouten hebben begaan, dan nog mogen

we onze monumenten niet afbreken. In die zin zit ik volledig op de lijn van de minister. Respect voor het erfgoed moet worden losgekoppeld. In andere werelden wordt het UNESCO-erfgoed (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) vernietigd omdat men niet akkoord gaat met de bouwers van destijds. Dat is een zeer spijtige zaak. We kunnen een monument of gebouw effectief duiding geven.

Want als we zo zouden doorgaan, dan moeten we misschien ook alle kerken en kathedralen afbreken, want die zijn destijds ook niet altijd zo katholiek opgebouwd. Ik vind dat je daar een groot onderscheid moet maken en zeker het erfgoed niet mag vernietigen of beschadigen, dat een deel is van de cultuur, een bouwstijl en zo meer.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik denk dat we allemaal, behalve een iemand, op dezelfde lijn zitten, en die is, mijnheer Veys, dat geschiedenis de nodige nuance verdient. We moeten er voorzichtig mee omgaan. Ik denk wel dat ik voldoende scherpgesteld heb dat we die beelden moeten beschermen.

Er is één zaak die me heel erg tegen de borst stuit, en dat is wat de heer De Meester zegt. Mijnheer De Meester, ik heb het er bijzonder moeilijk mee dat u op deze manier, heel onderkoeld, dergelijke standpunten inneemt in het debat. Eerst en vooral is de vergelijking met de IJzertoren totaal van de pot gerukt. Ten eerste is de eerste IJzertoren gedynamiteerd en ten tweede is het een vredessymbool, ook zo erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Daar hangt in vier talen op: 'nooit meer oorlog'. Laat het vooral gelden als een vredessymbool. U komt hier nu plotseling iets zeggen over het Leopold II-beleid. Ik vind dat u de laatste bent die daar uitspraken over mag doen. Toen ik nog in de humaniora zat, was ik geabonneerd op het boekje van de PVDA. Ik heb ook zo een periode gekend in mijn leven. Ik had het liever nooit verteld, maar ik denk dat ik dat nu moet doen. 'Solidair' heette dat. U zult dat wel nog kennen. Ik weet niet of het nog zo heet. Het was jullie wekelijks of maandelijks blaadje. Daar stonden toen verhalen in over Mao. Mao heeft waarschijnlijk 60 miljoen doden op zijn geweten, maar daar hebt u blijkbaar niets over gezegd. Ik neem aan dat er in jullie partijblaadje nog excuses gaan komen.

Gewoon voor de gein ben ik gaan kijken op jullie website. Vandaag nog staat er een tekst op met als titel 'China aan de start van een nieuw tijdperk'. Dat gaat natuurlijk over vandaag. Maar daar staat nog een keer: "Na de Chinese revolutie van 1949 was de centrale opdracht het vestigen van de grondslagen van een socialistische economie. Maar in de jaren '60 verschoof volgens Mao de hoofdtegenstelling. China mocht niet de weg opgaan van de Sovjet-Unie (...)." En ga zo maar verder. Hier wordt met geen woord gerept, mijnheer De Meester, met geen woord gerept en niet ook maar enige context gegeven of wat dan ook, over 60 miljoen doden!

Dan bent u de man die hier eens even iedereen de les gaat spellen en gaat zeggen dat het gecontextualiseerd moet worden, dat het niet op een piëdestal mag staan! Waar haalt u het lef om op die manier de anderen de les te gaan spellen, als er nu, vandaag nog ... Ik kijk nu naar de tekst die vandaag op uw website staat! Geen woord, geen woord over die 60 miljoen doden, mijnheer De Meester!

Als ik u was zou ik een beetje bescheidenheid aan de dag leggen, uw kop in uw kas houden, uw hand op uw hoofd leggen en eens kijken of u niet eens naar uw eigen partij moet kijken om te zien of dat niet moet worden bijgestuurd. Ik vind het onvoorstelbaar dat u hier een beetje het vingertje komt opsteken naar de rest van de commissie. We zitten ongeveer allemaal op dezelfde lijn, terwijl er blijkbaar

voor uzelf bij de doden van Mao, geen context moet worden gegeven, bij een tekst die vandaag nog op uw website staat.

Trouwens, als u het wilt hebben over China vandaag, dan kunnen we het ook eens hebben over de problematiek van de Oeigoeren en ga zo maar verder. Als u dan nog verheerlijkende boodschappen op uw website wilt zetten over een hedendaags regime, dat ook mensen onderdrukt, dan kunnen we het daar ook eens een keer over hebben. Excuseer me dat ik me kwaad maak, maar ik vind het beneden alle peil dat u op deze manier probeert anderen de les te spellen. Wat is trouwens het verschil tussen een standbeeld en een station? Dat station staat bol van verwijzingen naar Leopold II. Ik vind dat een prachtig gebouw. U kunt ook niet tegenspreken dat dat een prachtig gebouw is. Standbeelden moeten we dan wel neerhalen maar de andere dingen niet. Uw redenering klopt gewoon niet.

Wat betreft de andere reacties, zitten we met de meeste mensen op min of meer dezelfde lijn. Er zijn wat nuanceverschillen, maar dat mag ook in een debat van deze complexiteit en deze omvang. Mijnheer Veys, dat heb ik ook niet gezien. Tegenstemmen: ik heb niemand de verdediging van Leopold II weten opnemen de laatste dagen, maar ik heb ongetwijfeld ook niet alles gelezen en zeker niet alles gezien wat er op sociale media gepasseerd is. Laat het duidelijk zijn dat voor mij, en ik denk voor iedereen hier, er geen twijfel over bestaat dat wat er in Congo-Vrijstaat gebeurd is, absoluut onaanvaardbaar was. Dat is trouwens niet iets dat we maar recent te weten zijn gekomen. Mijn eerste ervaring daarmee was toen ik puber was en naar Billy Joel luisterde, naar 'We Didn't Start The Fire'. 'Belgians in the Congo' komt daar ook in voor. Ik denk dat ik dat toen ben gaan opzoeken. We weten ondertussen dat ook in de tijd van Leopold II zelf er al zeer veel kritiek op was en dat het geweten was dat daar ronduit misdaden gebeurden.

Dan kom ik bij een volgend punt. Ik denk inderdaad dat het initiatief van onderuit moet komen. Wij zijn bereid om vanuit het agentschap mee na te denken over hoe we die contextualisering precies moeten doen, met volle overtuiging. We staan voor alle ideeën open, want daar kan zeer veel over worden nagedacht. Daar zijn heel wat mogelijkheden. We staan ervoor open om daar mee over na te denken.

Maar zoals gezegd – en ik denk dat mevrouw Van Volcem dat ook zei –, komt het initiatief daar het best van onderuit, vanuit die lokale besturen. Ik denk dat zij het best geplaatst zijn om niet alleen het beeld zelf te contextualiseren, maar ook om de context mee te geven van wat de reden is geweest om dat beeld ooit te plaatsen.

Mijnheer Veys, wat de collaboratie betreft: dat is evengoed een zwarte bladzijde in onze geschiedenis. Daar geldt dezelfde redenering: laat ons de nodige nuance aanbrengen en het in de juiste context plaatsen. Ik zie daar ook geen verschillen, laat dat duidelijk zijn.

Ik heb ook wel wat schrik: waar eindigt dit uiteindelijk, waar eindigt dit hele debat? Gaan we nu een boekverbranding organiseren van Jef Geeraerts? Want die heeft ook zaken geschreven die absoluut niet door de beugel kunnen, zo heb ik mij laten vertellen. Ik heb ze niet zelf gelezen, dat geef ik toe. Wordt 'Kuifje in Afrika' een probleem? En je kunt dit zo ruim trekken als je wilt. Ja, ergens moet je meegaan in het feit dat we iets moeten doen aan die beelden en aan de eer die we die mensen toekennen. Die eer moet daarvan worden gehaald, daar ben ik het mee eens. Maar dat hele debat mag ook niet te ver gaan.

Een samenleving is een levend gegeven. Een samenleving is iets waar bloed door stroomt. En als je leeft, betekent dat ook dat je af en toe littekens oploopt. Ik ben ervan overtuigd dat ook een samenleving zijn littekens mag laten zien. Dat verklaart mijn instelling dat we die standbeelden in de juiste context niet moeten gaan afbreken of vernielen. Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik wil alleen opmerken dat het Vlaams regeerakkoord heel sterk de nadruk legt op die context van onze geschiedenis en van ons erfgoed. Ik weet dat in het debat daarover ook tal van vraagtekens werden geplaatst. Er zijn in onze geschiedenis nog wel zaken waarmee we niet helemaal in het reine zijn, of waar de context ook is veranderd en waarvan we die context niet meer genoeg kennen. Daarom denk ik dat de inspanningen die de Vlaamse Regering doet om de kennis van die geschiedenis, die dynamisch is, maar ook van het onroerend, het cultureel en het immaterieel erfgoed, goed of beter te duiden. En het erfgoed kan en moet daar een rol in spelen. Ik denk dat het de logische keuze is van de Vlaamse Regering om daar ook in deze context de nadruk op te leggen.

De voorzitter: Minister, ik zie dat u het woord vraagt, maar u gaat dat niet meer krijgen. Als het antwoord van de minister aanleiding geeft tot nieuwe vragen, dan kunt u die perfect indienen.

De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Ik denk dat de minister waarschijnlijk een persoonlijk feit inroept. Maar ik laat dat aan u over, voorzitter.

Collega's, toen ik deze vraag indiende, vreesde ik één ding, en dat was dat het een stormachtige commissievergadering zou worden. We pleiten hier allemaal voor rust en nuance. Ik vind het jammer dat het debat toch wat opgewarmd raakt. Ik had gehoopt dat dat niet zou gebeuren.

Als het gaat om dat hele koloniale verhaal, minister, dan heb ik nooit getwijfeld over uw appreciatie van de koloniale geschiedenis. Ik wilde enkel erop wijzen dat het agentschap Onroerend Erfgoed een belangrijke rol kan spelen in de duiding. Ik heb er ook niet voor gepleit om gebouwen te slopen, maar ik denk dat het handig zou zijn dat onze Vlaamse kinderen op school leren dat het Jubelpark gebouwd is met opbrengsten uit de rubberhandel. Het was inderdaad al in die tijd geweten dat dat een zeer fout regime was, laat daar geen twijfel over bestaan.

Ik denk dat het een zeer interessant debat is, en ik hoop dat het een interessant debat blijft, dat het niet de laatste keer is dat we het hierover hebben. Misschien moeten we bekijken met de collega's of we een hoorzitting kunnen organiseren. Ik heb gezien dat collega De Loor deze week al een vraag heeft gesteld aan minister Somers over diezelfde problematiek. De lokale besturen spelen hier ook een belangrijke rol.

Ik weet dat het thema ook in de commissie Onderwijs op de agenda staat. Misschien moeten we kijken of we dat kunnen organiseren met het parlement, want ik denk dat het een belangrijke kwestie is. Ik denk dat we als Vlamingen recht in onze schoenen moeten staan en dat we daarover van gedachten moeten kunnen wisselen. Als we dat niet kunnen, dan weet ik het niet.

Ik hoop dat u toch nog iets onderneemt met het agentschap. Ik zou graag het agentschap zelf daar ook eens over horen. Ik denk dat ze daar zeer interessante inzichten over hebben. U gaf zeker een goed antwoord, maar zij hebben natuurlijk nog iets meer expertise.

Ten slotte word ik ervan beschuldigd dat ik er bepaalde zaken bij sleur. Collega D'haeseleer, ik hoop dat u de collaboratie toch ook een donkere bladzijde uit onze geschiedenis vindt. Ik denk dat dat toch het minimum minimorum is dat we kunnen zeggen, tenzij ik u verkeerd verstaan heb. Maar laat mij duidelijk zijn: we mogen dat ook niet wegsteken. We moeten daar eerlijk over durven te zijn. Bruno De Wever heeft daar interessante boeken over geschreven. Ik ga daar graag met u over in debat.

Ik zou hiermee willen afronden. Ik denk dat we daar in de bespreking van de werkzaamheden nog meer plannen over kunnen maken. Ik dank u.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.